

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту

Завідувач кафедри _

Жердецька Л. В.

2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

за магістерською програмою професійного спрямування

«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»

на тему:

**«Вплив сучасних фінансових технологій на розвиток діяльності банків
України»**

Виконавець:

студент 6 курсу, групи 2К

факультету фінансів та банківської справи

Крапівной М. Ю.

Науковий керівник:

д. е. н., професор

Кузнєцова Л. В. _

АНОТАЦІЯ

КРАПІВНОЙ М. Ю. «Вплив сучасних фінансових технологій на розвиток діяльності банків України»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного спрямування *«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»* — Одеський національний економічний університет. — Одеса, 2020.

У роботі визначено вплив сучасних фінансових технологій на розвиток діяльності банків України, надано рекомендації стосовно впровадження технологічних інновацій в банківський сектор України. Автором розроблено методику визначення впливу обсягів інвестицій у інновації на окремі показники банківської діяльності.

Під час дослідження використовувалися наступні загальнонаукові методи: аналіз, синтез, систематизація та наукова абстракція, порівняння та спостереження, графічний, а також економіко-статистичні методи.

Ключові слова: банківська інновація, цифровізація економіки, FinTech, екосистема FinTech, небанк.

ANNOTATION

N. KRAPIVNOI “The impact of modern financial technologies on the development of Ukrainian banking”

Qualifying academic paper for a Master degree in Specialty 072 “Finance, Banking and Insurance” according to the Master degree curriculum professional field “Managing the activities of banks at the financial market”. Odessa National University of Economics — Odessa, 2020.

The paper identifies the impact of modern financial technologies on the development of Ukrainian banks, provides recommendations for the introduction of technological innovations in the banking sector of Ukraine. The author has developed a method for determining the impact of investment in innovation on individual indicators of banking.

The following general scientific methods were used during the research: analysis, synthesis, systematization and scientific abstraction, comparison and observation, graphic, as well as economic and statistical methods.

Keywords: banking innovation, digitalization of economy, FinTech, FinTech ecosystem, neobank.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В БАНКІВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	5
1.1 Поняття та класифікація банківських інновацій.....	5
1.2 Перспективні інноваційні технології в банківському секторі економіки.....	9
1.3 Конкуренція банків на фінансовому ринку під впливом цифровізації економіки.....	15
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В БАНКАХ УКРАЇНИ.....	23
2.1 Порівняльний аналіз українського і зарубіжного досвіду регулювання фінансових технологій.....	23
2.2 Аналіз процесів розвитку банків України під впливом нових фінансових технологій.....	36
2.3 Оцінювання умов розвитку фінансових технологій у банках України.....	46
Висновки до другого розділу.....	55
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ БАНКІВ.....	57
3.1 Методика визначення впливу обсягів інвестицій у інновації на окремі показники банківської діяльності.....	57
3.2 Трансформація умов розвитку банківської системи України під впливом інноваційних технологій.....	65
3.3 Вплив фінансових технологій на вдосконалення банківського обслуговування корпоративних клієнтів.....	70
Висновки до третього розділу.....	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80

ВСТУП

Глобалізація світової економіки кардинальним чином змінила процеси розвитку фінансового ринку в цілому і комерційних банків зокрема, надавши їм інноваційний напрям.

У світовій економіці в 2020 році почалась економічна криза (коронавірусна рецесія), що безумовно позначилось на Україні. Криза була спровокована реакцією влади більшості держав на поширення COVID-19, який розкрив на поверхню накопичені проблеми з доларовою ліквідністю в фінансовій системі і борговими проблемами корпорацій. Економіка переживає унікальне поєднання відразу двох шоків – падіння попиту через карантин та зниження пропозиції через зупинку підприємств і порушення логістики. І все це накладається на величезні борги, які були накопичені на початок кризи, які впливають на діяльність банківського сектору економіки.

Сьогодні банківський сектор економіки стрімко змінюється під впливом ряду глобальних викликів:

- зміна споживчих переваг клієнтів;
- поява нових технологій і темпи впровадження існуючих;
- зниження маржинальності світового банківського сектору і посилення регуляторних вимог;
- конкуренція з FinTech-компаніями.

В банківському секторі економіки не залишилось жодної операції, яку б не пропонували сучасні фінтех-компанії. При цьому всі операції мають такі переваги, як дешевизна, зручність та оперативність. Банки як посередники в фінансових операціях втрачають клієнтів на користь фінтех-компаній і «необанків», що стрімко виникають.

Актуальність теми дослідження. Інноваційний розвиток банківського сектору є пріоритетним напрямком модернізації діяльності банків, а також економіки в цілому. Водночас у сучасних умовах спостерігається небезпечна

тенденція відставання вітчизняних банків від банківських установ розвинених країн у сфері управління інноваційними процесами, що ще раз засвідчує актуальність дослідження цієї проблеми.

Мета дослідження — визначення впливу сучасних фінансових технологій на розвиток діяльності банків України.

Досягнення поставленої мети магістерського дослідження обумовлено необхідністю вирішення наступних завдань:

- надати визначення «банківської інновації» і вивчити їх класифікацію;
- розглянути види сучасних інноваційних технологій на фінансовому ринку та їх склад;
- вивчити особливості регулювання інноваційної діяльності в Україні та світовий досвід;
- проаналізувати поточний стан FinTech-індустрії в Україні і її особливості;
- перевірити гіпотези стосовно впливу інновацій на окремі показники банківської діяльності;
- надати рекомендації стосовно впровадження технологічних інновацій в банківський сектор України.

Об'єкт дослідження — процес розвитку фінансово-технологічних інновацій на ринку банківських продуктів і послуг.

Предмет дослідження — теоретичні та методичні підходи до врахування впливу фінансових технологій на інноваційну діяльність банків України.

Теоретичною та методологічною базою є концепції та положення, які розкриваються в роботах вітчизняних та зарубіжних спеціалістів у сфері економічної теорії, банківської справи, фінансів, стратегічного та інноваційного менеджменту, інноваційного розвитку економіки.

Теоретичну та методологічну базу дослідження складають роботи вітчизняних економістів: О. Барановського, Н. Гребенюка, В. Коваленко, Л. Жердецької, О. Єсіна, Г. Карчева, С. Кириленко, Л. Кльоби, В. Корнівської,

Л. Кузнецової, О. Кузьменко, О. Кучанського, Т. Майорової, Ю. Онищенко, Н. Пантелєєвої, Г. Поченчука, С. Реверчука, Л. Федулової, О. Хотяшевої, Т. Шевчук, Т. Юхименко та інших. У працях даних дослідників зосереджується увага на значних конкурентних перевагах банків при впровадженні фінансових технологій, їхньому монопольному використанні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці методики визначення впливу обсягів інвестицій у фінтех-інновації на окремі показники банківської діяльності.

Методи дослідження. Залежно від поставлених цілей та завдань в процесі дослідження використовувалися відповідні методи наукового пізнання: аналіз, синтез, систематизація та наукова абстракція, порівняння та спостереження, графічний, а також економіко-статистичні методи.

Інформаційною базою дослідження слугують: нормативні акти та статистичні матеріали Національного банку України, наукові публікації, матеріали періодичних видань, мережа Інтернет, річний звіт та форми фінансової звітності аналізованого об'єкту.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота обсягом 84 сторінки складається із вступу, трьох розділів та висновків. У роботі було використано 61 джерело інформації, а також наведено 9 таблиць та 10 ілюстрацій.

ВИСНОВКИ

Фінтех являє собою складну систему, що об'єднує сектори нових технологій і фінансових послуг, стартапи та відповідну інфраструктуру. Сектор фінансових послуг все активніше застосовує нові технології та інструменти для виконання своїх функцій і реалізації принципово нових рішень, в яких зацікавлені споживачі послуг.

Все більший інтерес до фінансових технологій проявляють державні і регулюючі організації, їх тісні партнерські відносини визначають оперативність вирішення виникаючих юридичних питань, швидкість і широту просування продуктів Фінтех, комплексне вирішення питань безпеки, підвищення фінансової грамотності населення та доступність фінансових послуг.

Активний розвиток Фінтех дає банківському сектору імпульс для розвитку. Розвиток фінансових технологій всередині банків, спроби деяких компаній і стартапів вийти зі своїми продуктами на глобальну арену (наприклад, технології розпізнавання особи, які використовуються для ідентифікації) відкривають двері для виходу України на конкурентний рівень до світової фінансової індустрії. Більш того, в Україні є потенціал для написання регулятивних стандартів, які, на відміну від багатьох інших країн, сприятимуть розвитку цієї конкурентної переваги.

Банки завжди прагнули до загального лідерства у фінансовому секторі, саме тому на етапі грандіозних змін зазнають труднощів, оскільки практично в кожній ніші тепер є конкурент, що пропонує більш гнучке рішення. Платіжні сервіси і необанки вже зараз конкурують з традиційними банками на полі міжнародних грошових переказів і кредитних сервісів. Для здійснення р2р-платежу з рахунку в іншому банку не потрібно йти в свій банк: досить скористатися одним із сайтів або мобільних додатків.

Компанії Фінтех випереджають банки і в інших галузях: мікроплатежі, співпраця з блокчейн-підприємствами та криптовалютними стартапами.

Незаперечною перевагою банківської галузі є її багатовікова історія, що викликає довіру, регулювання банківської діяльності на законодавчому рівні, а також напрацьовані кейси з обслуговування фізичних та юридичних осіб. Можна сказати, що діяльність Фінтех-компаній змушує традиційні банки підтягувати свій технологічний рівень. Існування Інтернет-сайту, мобільної версії сайту, особистого кабінету користувача вже стало стандартом для сучасного банку, і клієнт чекає таких сервісів, як, наприклад, смс-повідомлення щодо руху коштів або можливість управління своїм рахунком онлайн. Вже нікого не здивувати можливістю онлайн-сплати рахунків, в тому числі і рахунків за комунальні послуги і штрафи.

Фінтех вже зараз розробляє те, з чим банки тільки планують експериментувати. Швидше за все, одні нововведення приживуться, інші ні: цьому сприяє конкурентна боротьба між новими фінансовими підприємствами.

Щоб конкурувати з Фінтех-проектами банкам, в умовах нового ринку, доведеться або швидко перебудовуватися самим, або шукати напрямки для співпраці. Однак, незважаючи на відмінності і труднощі, Фінтех-компанії і банки можуть отримати взаємну вигоду від співпраці. За довгі роки свого існування банки отримали колосальний досвід взаємодії із клієнтами і створили функціональність фінансового сектору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт міжнародного рейтингового агентства Moody's. Режим доступу: <https://m.moodys.com>
2. Фінтех: Новітні фінансові технології/ під ред. Яноша Бербериса. Вид-во Альпіни Паблішер, 2017. 630 с.
3. Друкер П. Бізнес та інновації / П. Друкер; пер. з англ. – М: ІД «Вільямс», 2009.
4. Балабанов І. Т. Інноваційний менеджмент / І. Т. Балабанов – СПб., 2011. – 303 с.
5. Риков С. В. Основи розробки та впровадження інновацій комерційним банком // Теорія науки. 2016. №3.
6. В. С. Просалова та А. О. Нікітіна. Поняття банківських інновацій та їх класифікація. Інтернет-журнал «Наукознавство». №1. 2013.
7. О. Капустін. Як банкам реагувати на «уберізацію» фінансового сектору. Режим доступу: <https://www.financeblogs.com/2019/07/18/775831-bankam-uberizatsiyu-finansovogo>
8. Кузнецова Л. В. «Развитие взаимодействия банков с малым и средним бизнесом в условиях цифровизации экономики», стаття в колективній монографії «Социально-правовые аспекты развития институтов гражданского общества», Інститут європейської інтеграції 1 (Варшава: BMT Erida) Sp. Zoo. 2019. Ст. 536.
9. Деловая репутация банков: цифровые вызовы и управление: коллективная монография. Под редакцией Л. В. Кузнецовой. Харьков, «Диса Плюс». 2020. Стр. 320.
10. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні проблеми науки і практики. 2016. № 6. Ст. 105-112.

11. Карчева Г. М., Огородня Д. В., Опенько В. А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки // Фінансовий простір. 2017. Ст. 13-21.
12. Поченчук Г. М. FinTech у структурі фінансової системи // Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 21. Ст. 49-55.
13. Коваленко В. В. Розвиток Fintech: загрози та перспективи для банків України // Приазовський економічний вісник. 2018. Ст. 127-133.
14. Жердецька Л. В., Городинський Д. І. Розвиток банківських технологій: загрози та можливості для банків // Економіка і суспільство. 2017. Вип. 10. Ст. 583-588.
15. Онищенко Ю. І. Еволюція теоретичних підходів до визначення сутності дефініції «цифрова економіка» / Ю. І. Онищенко // Бізнес-навігатор. 2018. Випуск 6 (49) 2018. Ст. 9-14.
16. Онищенко Ю. І. Банківська діяльність в умовах розвитку цифрових технологій / Ю. І. Онищенко // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2018. Випуск 8 (73). Ст. 160-165.
17. Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євразоні та перспективи України // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій». 2015. Вип. 4. 2018. Ст. 9-18.
18. Федотова М. Нові фінансові технології змінюють наш світ //Вісник Фінансового Університету. 2017. №2.
19. Фінтех-сервіси та банки – партнери чи конкуренти? Режим доступу: <https://www.forbes.ru/tehnologii/340535-finteh-servisy-i-banki-partnery-ili-konkurenty>
20. Назаренко Г. В. Банківські інновації як результат інноваційної банківської діяльності в умовах конкурентної боротьби // Фінансові дослідження. 2014. №2 (43).
21. Криворотова А. Базельський комітет побачив у фінтех загрозу кредитним організаціям //Щоденна ділова газета РБК. 2017. №146.

22. Ера необанків : як фінтех-компанії витісняють з ринку традиційні банки.
Режим доступу: <https://www.forbes.ru/finansy-i-i>
23. Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/skill-shift-automation-and-the-future-of-the-workforce>
24. Режим доступу: <https://finpuls.com>
25. Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2019>
26. Мультимедійна платформа іномовлення України УКРІНФОРМ. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3064489-nacbank-zatverdiv-strategiu-rozvitku-fintehu-do-2025-roku.html>
27. Режим доступу: <https://www.ropesgray.com/en/Fintech-M-and-A>
28. Режим доступу:
https://www.linkedin.com/uas/login?session_redirect=https%3A%2F%2Fwww.linkedin.com%2Fcompany%2Ffintech-band%2Fabout
29. Офіційний сайт Monobank. Режим доступу: <https://www.monobank.ua>
30. Режим доступу: <https://getkoto.com/?lang=en>
31. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». Режим доступу: https://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/12/Fintech-Survey-Report_UKR_12-12-2019.pdf
32. Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/banks/stat/count/>
33. Режим доступу: <https://www.reuters.com/article/us-jpmorgan-tech/jpmorgan-chase-revamps-entry-level-tech-program-in-race-for-talent-idUSKBN1KU2JR>
34. Режим доступу: <https://www.marketwatch.com/story/need-an-advance-these-startups-offer-cheaper-alternatives-to-payday-loans-2019-11-26>
35. ЕУ report. Огляд галузі фінансових технологій. 2019.
36. Офіційний сайт Асоціації ФінТех. Режим доступу: <https://www.fintechua.org/>
37. Григоренко Е. Як фінансові технології змінять стратегію банку// Відомості. 2018. №4141
38. Офіційний сайт АТ «Рокетбанк КІВІ Банк». Режим доступу: <https://rocketbank.ru/>

39. Офіційний сайт Monzo Bank. Режим доступу: <https://monzo.com/>
40. Офіційний сайт Revolut. Режим доступу: <https://www.revolut.com/>
41. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». Режим доступу: <https://privatbank.ua>
42. Офіційний сайт АТ «Альфа-банк». Режим доступу: <https://alfabank.ua/ru>
43. Офіційний сайт АТ «Державний ощадний банк України». Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua>
44. Інновації банківських інституцій на фінансовому ринку України. Режим доступу: <https://khibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%5BE%D0%B4%D1%8F%D0%BD.pdf>
45. Інновації в сфері банківських та фінансових послуг. Реалії та майбутнє [Електронний ресурс]//Твої гроші. 2019. 14 червня. Режим доступу: <https://tvoigroshi.com.ua/uk/novosti/snnovacii-v-sfere-bankovskih-ifinansovyh-uslug>
46. Перспективи застосування технології блокчейн у фінансовій сфері [Електронний ресурс]. 2019. Режим доступу: <https://khibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/%D0%94%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
47. Офіційний сайт «Разумков Центр». Режим доступу: <https://razumkov.org.ua>
48. Офіційний сайт НБУ. Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
49. Офіційний сайт АТ «Перший Український Міжнародний Банк». Режим доступу: <https://www.pumb.ua/ru>
50. Офіційний сайт АТ «Креди Агриколь Банк». Режим доступу: <https://credit-agricole.ua/ru>
51. Cetin Gurkan G., Ciftci G. Developing a supportive culture in digital transformation // Contributions to Management Science 2020. P. 83-102.
52. Іванова Н., Мемедьяров З. Науки та інновації: конкуренція наростає // Світова економіка та міжнародні відносини. 2019. № 63-5. Ст. 47-56.
53. Смыслов Д. Эволюция глобализации мировой экономики: современные тенденции // Світова економіка та міжнародні відносини. 2019. № 63-2. Ст. 5-12.

54. Каткова М. О., Титова Ю. С. Цифрова економіка: зміст та тенденції розвитку. 2019.
55. Ваганова Г. В. Банк як учасник та користувач цифрових фінансів. 2018.
56. Філіппов Д. І. Щодо впливу фінансових технологій на розвиток фінансового ринку. 2018.
57. Введення у хмарні рішення Microsoft. Режим доступу: <https://www.intruit.ua/studies/courses/677/533/lecture/12019>
58. Бодієнкова В. С., Кондюкова О. С., Десятниченко Д. Ю., Десятниченко О. Ю. Електронні інновації у банківській галузі // Економіка та бізнес: теорія і практика. 2017. №1-4. Ст. 41-48.
59. Ivanova O. V. Risin I. E. The Main Directions and Tools of Banking Digitalization // Lecture Notes in Networks and Systems. 2020. #87. P. 510-516.
60. Інженер – менеджер сучасного, системний архітектор майбутнього. Режим доступу: <https://www.mymooc.com>
61. Помогаєва О. О. Роль технологій у трансформації моделі банківського бізнесу // Азимут наукових досліджень: економіка та управління. 2018. №7-4 (25). С. 241-243.